

Josep Vallverdú, sobre fotografies de Ton Sirera, està escrivint cinc volums de la nova col·lecció "Catalunya-Visió", d'Editorial Faber. Aquesta empresa, de gran abast, a base de llibres de fotografies del país, comença, precisament, amb les comarques occidentals. Una impressió de la tasca de replega i senwibilització, resultat del seu treball, ens és donada per l'autor en les pàgines que segueixen.

Hom ha parlat del pelegrí a casa seva. Hom ha parlat del pelegrinatge als orígens. L'home, en un moment determinat de la seva vida, vol retrobar-se endins d'ell mateix, en les arrels.

I, inevitablement, les arrels més profundes que el traven al constituent humà genèric, viuen d'uns capil·lars afermats sobre una circumstància local i temporal. Tot home, a cada instant, pot interrogar-se sobre la identitat d'aquesta dual circumstància. I ha de fer-ho, si vol refer força i envigorir tremp, car són el terror mateix i un determinat fil del temps que possibiliten la seva existència en aquest moment.

El temps que ha passat per la nostra terra l'ha deixada tan forta, tan aspra i tan elàsticament jove com el primer dia. La nostra antiga terra no ha envellit: té ara totes les possibilitats que tenia abans: sempre dependrà dels homes que la poblin i la vulguin fecundar.

La terra, doncs, és com la plataforma damunt la qual han planat els segles i han lliscat les ventades històriques, apilonant ossos de tantes generacions, avui pols, record, exemple...el que es vulgui, però mai no-res, no pas buit.

Recórrer aquesta terra que ens sustenta, la més immediata, és un goig que no podem negar-nos. Adhuc els més recalcitrents acasats, la gent més físicament immobiliista, si emprenen el viatge, esdevenen més rics d'ells mateixos.

Arreu del món trobareu catalans, els mateixos que algun veí ha motejat de casolans i tímids conservadors, d'immobilistes. El català, que a casa seva potser si que va de la llar a la feina i de la feina a la llar, quan s'escampa pel món esdevé un frenètic viatger, un infatigable inquiet. Els veureu a Bombai, a Berlin, a Guinea, a Mèxic i a la Terra del Foc, fent de tot, exemplars físics incòmensurables de l'home d'ac-

cció. El català ha donat, endemés, grans descriptors de viatges, perquè el català és un home del món: és precisament un dels que posseeix més poder d'adaptació i de filtració. el nostre occident és encara. També, però, trobareu el català que s'ha fet el propi país, que l'ha recorregut amb qualsevol pretext o per qualsevol obligació: el comerciant, l'escursionista, el predicador, el conferenciant, el caçador. Fins i totel turista. Quan escric aquestes ratlles, ~~mantimmada~~ dedicades a un home que ha representat els lleidatans d'una manera infatigablement exemplar, vull fer ressaltar aquest miracle, cada dia més creixent, del català turista a casa seva. El país és petit, però té una varietat que en justifica la coneixença il.lusionada i viatgera. Bo és sortir a fora, passejar la mirada pels horitzons de l'ample món: mes, de tant en tant, fem, si us plau, un recorregut per dins de casa, perquè hi ha comarques que no coneixem, i no tenim tampoc cap assignatura que ens obligui a estudiar-les. Tanmateix, obligació moral de saber-nos-les, si que la tenim, que mal pot dir ningú que és a casa seva si no en coneix els topants. e la Noguera, una de les comarques que els llei-

Quan una circumstància editorial em posà davant la possibilitat immediata de descriure alhora la realitat i la imatge d'unes comarques de Catalunya, vaig intuir que això seria una mena de rebateig, una, per a mi, reafirmació de la meua pertinença a una comunitat: sortiria de la valoració metafísica -acte de fe- per entrar en la constatació i l'apamat responsable i personal - acte de confiança. I això he fet. I d'això em permeto parlar, per tal com tot viatge en missió de servei al país és un pelegrinatge als orígens i un romiatge a la nostra veritat indefugible. de tota il.lustració. Llibreccr us neix quan sentiu parlar

Les comarques occidentals que graviten entorn del fenomen capitalístic de Lleida tenen un constitutiu especialíssim que les agermana i entre elles i alhora les diferencia de les comarques més orientals. Aquest fenomen és llur desenvolupament a partir d'unes dades històriques que marcaven la incipient realitat de la Catalunya Nova. Això és fàcilment constatable en alguns trets del poblament, de la seva distribució i el seu particular arrelament damunt la terra: l'existència de poblaments densos, però separats entre ells, sense el lligam de les maldies, les particularitats de l'economia agrària específica, l'estil dels monumentants, condicionats per les modes als moments inicials - l'escàs romànic, descomptada la muntanya -, el tarannà de la gent, allunyada de les subtileses intel.lectuals, vivaç i positivament inclinada a l'acció i a la resolució per via expeditiva de dificultats; l'orgull

i la misteriosa Maials . I aneu més al sud, arribeu fins a la Serra de la Llana, i us topareu a dues passes amb l'esperó de Prades, castanyer i avellaner, i a ponent podeu entrar cap al veí Priorat, de la terra o vermella o blau gris de llicorella, amb el misteri dels seus pobles perduts, amb el dring quasi encara audible, en l'augusta llum de tarda de Scala-Dei, que tan bellament ens descriu Josep Iglésies. Enfileu-vos a Ciurana, davalleu a les Cadolles Fondes. Es aquesta condició d'occidentals però dintre tot el conjunt del país, que fa que el viatger il·lusionat les nostres comarques no li semblin allunyades de cap realitat substantiva. Car totes fan frontera amb el comú ésser del país.

Quina catalanitat tan certa no us donarà una visita al Baix Cinca ? He davallat a les mines de Mequinensa i he parlat amb els homes senzills, clars i forts de Saidí, de Tamarit, de Sant Esteve i de Fraga. Què vol dir aquesta realitat ? Vol dir, repetim-ho, nervi, camí endavant, no solament supervivència sinó recigorament ; i el mateix ocorre a llevant, on la Segarra s'eixampla sota la Brufaganya, a la naixença del Gaià i el Corb, cap als termes esventats de Savallà del Comtat, de Santa Coloma de Queralt, a dues passes de la roja meravella de la Conca de Barberà...

I d'Oliana a la dreta on, buscant terres de la Catalunya comtal, trobarem l'equilibri daurat de Solsona i el Miracle ?

Una alenada d'autenticitat ens sotja a cada instant amb els vents del país, onsevulla que ens trobem : tant li fa al Segrià com a l'alt Urgell a Vilaller o al Solerès, l'Espluga Calba o Castellciutat, Alcarraç o Guissona.

Hom se sent més lleidatà com més català se sent. Fins que no entendrem tots pletats això, dient-ho, això si, amb les nostres vocals clares i directes, però tenint sempre ~~humanitat~~ present el valor de base, no anirem bé. Si no és sota aquestes premises de totalitat no cal que emprenguem el viatge al país. Ni cal que sortim del menjador de casa nostra.

Quan l'ampla bellesa de la nostra terra és vista amb ulls de síntesi amorosa, amb mirada ampla i cor integrador, aleshores tot pren un altre sentit, el passat lliga amb el futur, i són possibles totes les empreses, perquè a la coneixença detallada precedia l'amor total. Aleshores si que el viatge val la pena.

Josep Vallverdú.